

Jacob

Hay Aat Ten Liblu

Hay Nangitudo' eten Liblu: hi Jacob (1:1). Hiyay ohan agin Jesu Kristu (Mk. 6:3), ya hi *Jakobus* di ustuh ngadanah nan hapit di iGreece. Ya ta'on un hiyah ne ngadanah nan Biblian di iGermany, ya iNetherlands, ya nan udumnan babluy mu *James* di ngadanah nan Biblian di English an ta'on un adagwiy aatna ti nob'on. Ya manu ay hiyah ne ngadanah nan Biblian di English ti hidin penghanad England ya impibalud nan udum an a'ali ya queen nan tatagun waday Bibliana ti Roman Catholic daten a'ali, ya kinulugda an anggay nan papadiy way biyangnan mumbahah nan Hapit Apo Dios. Ya nan udumnan dida an Romanon ali ya impipuulday nangibalin hi Hapit Apo Dios hinan hapit di iEngland an umat ay da John Hus (1369-1415 A.D.) ay John Wycliffe (1320-1384 A.D., mu hi Wycliffe ya anggay di tungalnah pinuulanda ti natoy, at unda innal di odolnah lubu'). Mu palpaliwan ya waday balbalun alin nipallog ay didan Romano an nan Alin hi James I (1566-1625 A.D.), ya Protestanti hiya, ya inyuldina an ma'ahhapul an mibalin nan Hapit Apo Dios hinan hapit di iEngland ta an amin nan ahimbahimba'an hidi an Protestanti ya waday oha mah ni' hi bagida. Henen Biblia ya ma'ali an *King James Version*, ya ni-published hidin 1611 A.D. Ya wa han ohan algaw hidin agguay ni' nalpahan nan nibalin ya impa'innilan nan Alin hi James hinan mangibalin ta olom ya iddumda nan ngadanah nan Biblia, mu numanomnomda ti mid ah ngadan an James hinan Biblia. At hay ninomnom nan mangibalin ya maphod hi un mahukatan nan ngadan Jakobus ta hi James di mihukat ta punyamanandah nan alida ti hiyay ad nomnom hinan nibalin. At inatda an ta'on hi unda inilan pikuwonay imbalinda. Ya henen nibahhawanda ya nitolmatolman an nipabnopabnoh hi an ami'amin an Biblian di English ta engganah nan Bibliadad ugwan, ya ta'on hinan *Maphod an Ulgud Jesu Kristu* an nitudo' hinan hapit di iBatad ti na'usal nan ngadan James (unu Jaime hinan hapit di iSpain) ti niyunnudan hinan English an bo'on nan Biblian di iGreece. Mu heten balbalun nibalin ya mipabangngad hinan ustun ngadana ta mapogpog mahkay di nibahhawandah din amatagun nan Alin hi James.

Hay Nangitud'an Jacob eten Liblu: nan tatagun Apo Dios an niwa'at hinan abablubablu (1:1).

Hay Pohdon nan Ngadan ten Liblun Ibaga: eyedonah mu'ud, ya hay ituduna ya nan bumalbalu (Gen. 25:26).

Hay Gutud hi Nangitud'anan ten Liblu: hidin numbattanan di 40 A.D. hi engganah din 60 A.D., mu mid mapto' ya nitudo' hidin 43 A.D.

Hay Teman ten Liblu: hay maphod hi aton nan kimmulug ta maphod nan ugalida.

Hay Outline ten Liblu:

Hay maphod hi aton nan kimmulug ta maphod nan ugalida ya MUNDENOLDA (1:1-18)

Hay maphod hi aton nan kimmulug ta maphod nan ugalida ya UNUDONDA NAN DONGLONDA (1:19-27)

Hay maphod hi aton nan kimmulug ta maphod nan ugalida ya PAPADDUNGONDAY PANGATDAH NAN TATAGU (2:1-13)

Hay maphod hi aton nan kimmulug ta maphod nan ugalida ya IPATTIGDAY PANGATDA AN DUMALAT NAN PANGULUGDAN APO DIOS (2:14-26)

Hay maphod hi aton nan kimmulug ta maphod nan ugalida ya IHAMADDAY HAPITONDA (3:1-12)

Hay maphod hi aton nan kimmulug ta maphod nan ugalida ya NANOMNOMANDA (3:13-18)

Hay maphod hi aton nan kimmulug ta maphod nan ugalida ya ADIDA AMNAWAN NAN MAPHOD AN WAH TUN LUTA (4:1-10)

Hay maphod hi aton nan kimmulug ta maphod nan ugalida ya ADIDA PAHALON NAN IBBADA (4:11-12)

Hay maphod hi aton nan kimmulug ta maphod nan ugalida ya ADIDA MUMPAHIYA (4:13-17)

Hay maphod hi aton nan kimmulug ta maphod nan ugalida ya ADI PALIGATON NAN ADANGYAN NAN BUMO'LA (5:1-6)

Hay maphod hi aton nan kimmulug ta maphod nan ugalida ya MEHODANDA (5:7-11)

Hay maphod hi aton nan kimmulug ta maphod nan ugalida ya ADIDA MUNHAPATA (5:12)

Hay maphod hi aton nan kimmulug ta maphod nan ugalida ya MUNLUWALUDA (5:13-18)

Hay maphod hi aton nan kimmulug ta maphod nan ugalida ya TUGUNONDA NAN KIMMAPUY (5:19-20).

1 Heten tudo' ya nalpun ha'in an hi Jacob^a an baal Apo Dios ya hi Apu tu'un hi Jesu Kristu.

Muntudo'a' ay da'yun amin an Hudyun kimmulug ay Jesus an nihinap hinan abablubabluy ta ipa'innila' an gun'u da'yunonomon.

Hay Aat di Pangulugan ya Hay Anomnoman

²Da'yun i'ibba' an kimmulug, ta'on hi un do'ol di numbino'ob'on hi ligatyu mu hay maphod hi atonyu ya mundenol ayu damdama ³ti inila tu'un hay ligat di mangihamad hi pangulug tu'un Jesu Kristu, at ta'on hi un ngadan di ma'at ya minaynayun di pangulug tu'un Hiya. ⁴At mahapul an edpol tu'uy ligat ta mihamad di pangulug tu'u ta mi'id di akudangan di amaphod tu'u. ⁵Ya gulat ta wadan da'yuy aggyu nanginnilah atonan mangunud ay Apo Dios ya munluwalun Hiya, at badangana. Ti hi Apo Dios an ma'ma'iddat ya mun'am'along an bumadang ay ditu'u. ⁶Mu wa ay ta munluwalu ayu ya adi ayu munduwaduwa, mu mundenol ayun idat Apo Dios nan ibagayu. Manu ay ya nan tagun mi'id di denolnah luwaluna ya umat hinan dalluyun hi baybay an mumbinangngadan an miyun'unud hinan dibdib. ⁷⁻⁸Ya nan tagun munduwaduwa an mi'id di mapto' hi unudona ya nibahhaw hi un hay ninomnomna ya idat Apo Dios di pohdona.

Hay Aat di Nun'awotwot ya nan Adadangyan

⁹Da'yun i'ibban nun'awotwot, mun'along ayu ti dumalat nan kimmuluganyu ya na'abbagtuy pangibilangan Apo Dios ay da'yu. ¹⁰Ya da'yun i'ibban adadangyan an kimmulug, mun'along ayuh nipa'ampaanyu ti imbilang da'yun Apo Dios an dimmalat nan kimmuluganyu. Manu ay ya hay aat di nitagan hitun luta ya umat hinan habung an agagaan na'leng, at magah. ¹¹Ti wa ay ta nidugah di potang ya mun'a'leng di nitanom at magah di habungda, at adi mahkay maphod di tigawda. Umat hinah nan adangyan an iyatoynay punhapulanah a'udman di inadangyana, mu awni ta matoy ya mi'id di hulbina ti adina ita'in di inadangyana.

Hay Aat di Tudul ya Topong

¹²Nan tagun immannung an nahamad di pangulugna an ta'on hi un munligligat ya maphod ti idat Apo Dios di

---

^a **1:1** Bahaom nan introduction ten liblu ta innilaom di anaad ta *Jacob* an bo'on *James*.

pi'taguanah munnononng an hiyah ne din inalinah idatnah nan namhod^b ay Hiya.

¹³Gulat ta wadan da'yuy mitudul ta atonay nappuhi ya adiyu alyon di, "Hi Apo Dios di nangitudul ay ha'in!" Ti Hiya ya adi umitudul hi nappuhi, at hiyanan adi mabalin an itudul da'yu ta atonyuy adina pohdon. ¹⁴Ti hay dumalat hi itudulan di tagu ya nan namhodanan mangunud hi nappuhin ninomnomna. ¹⁵At hiyanan unudona ay di nappuhin ninomnomna ya mabaholan, ya hay lagbun nan abaholana ya nan atayana an hiyah ne nan adi pi'taguan ay Apo Dios hi mid pogpogna.

¹⁶Hiyanan da'yun i'ibban kimmulug an pohpohdo', adiyu alyon di hi Apo Dios di alpuwan di balbali ¹⁷ti an amin di malpun Hiyan wad abuniyan ya ma'aphod an mi'id di kudangna. Hiya ya limmuna nan bittuan, ya nan algaw, ya nan bulan. Ya hanan limmuna ya gun maluman, mu Hiya ya munnononng an adi ahan maluman di aatna. ¹⁸Ya Hiya ya imbilang ditu'un kimmulug an imbabaluy nah din nanginnilaan tu'uh nan makulug an tutuduna ti hiyah ne tuwaliy pohdonan aton ta mumbalin tu'un nabagbagtuh an amin an limmuna.

Hay Pangunudan tu'uh nan Donglon tu'u

¹⁹Da'yun i'ibban kimmulug, donglonyu tun alyo'. Hay pohdo' ya ihamad tu'un mundongol hi mitutudun Hapit Apo Dios, ya nomnomon tu'u ya un tu'u humapit. Ya adi un itangan mabanbanungot tu'u ²⁰ti mi'id di ibadang di bungot hi pangatan hi pohdon Apo Dios. ²¹At hiyanan mahapul an du'gonyun amin nan nun'appuhin wah nomnomyu, ya idinongyun amin di nun'appuhin ato'atonyu. Mahapul goh an mumpa'ampa ayu ta nan Hapit Apo Dios an kinulugyuy unudonyu an hiyah ne mangibaliw ay da'yu.

²²Adi tu'u alyon hi un tu'u dongdonglon ya anggay di Hapit Apo Dios ti mahapul damdaman unudon tu'uh nen itutuduna. ²³Ti nan tagun unna donglon ya anggay di Hapit Apo Dios ta adina unudon ya umat hinan tagun nundaggal ²⁴an pa'attigonay angahna, ya nakak, mu awni ya naliwanay tinnigna. ²⁵Mu nan tagun makulug an unudonay Hapit Apo Dios an hiyah ne mangipadinong hi pumbaholan ya adina aliwan nan dengngolna

---

^b 1:12 Hiyah ne hapit an *agape* hinan hapit di iGreece.

an unudonah enggana. Hiyah ten taguy badangan Apo Dios hi an amin an atona.

²⁶Ya nan tagun alyonay hiya ya kimmulug mu adina ane'nongon di hapitona ya un hay odolnay linayahana, ya mi'id di hulbin nan hinapitnan hiya ya kimmulug. ²⁷Ti hay ibilang Apo Dios hi nahamad di pangulugna ya nan tagun inilanan hummo' hinan maligatan an umat hinan nun'abalun binabai ya nan nguhun ung'ungungnga, ya badangana dida. Ya mahapul goh an tigona ta adina iyunnud hinan nun'appuhin ato'aton di tagun adi kumulug.^c

Hay Pamapaddungan di Pangat tu'uh nan Tatagu

2 Da'yun i'ibba, gulat ta alyonyuy kimmulug ayun Apu tu'un hi Jesu Kristun na'abbagbagtu at mahapul an papaddungonyuy pangatyuh i'ibbayun tagu ta adiyu iyod'odolnay udum. ²At gulat ta waday adangyan an nunhehengheng hi balitu' ya ma"aphod di lubungna an immalih nan a'amunganyuh nan pundayawanyun Apo Dios ya wada goh di nawotwot an napi"iy lubungnan ni'yamung, ³ya gulat ta e'gonanyu nan adangyan an tagu ta alyonyuy, "Hete umbunam an ma"aphod an umbunan!" ya inaliyu kogoh hinan nawotwot di, "Tuma'dog'an ne!" unu "Umbun'ah tun dotal hitun way hu'i," ⁴ya adi maphod heneh aton. Ti hay inadangyan ay di taguy pangibilanganyun dida ya nappuhih neh panumalyayuh nan tatagu.

⁵Da'yun i'ibban pohpohdo', donglonyu tun alyo! Ti do'do'ol hinan nun'awotwot di pento' Apo Dios an kumulug ay Hiya, at hiyanan diday ibilangnah adadangyan an dumalat nan pangulugda ta diday middum hinan pumpapto'ana ti hiyah ne inalinan ma'at hinan mamhod^d ay Hiya. ⁶Ya goh ta umat hinay pangatyuh nan nawotwot? Undan aggyuyu inilan nan adadangyan di mangipaligligat ay da'yu an ta'on un itang ya indiklamu da'yuh kulti? ⁷Ya undan goh bo'on diday mamihupihul ay Apu tu'un hi Jesu Kristun nidduman tu'un kimmulug?

⁸Hay aptan an Tugun an impitudo' Apo Dios an unudon tu'u ya inalinalay,

---

^c **1:27** Nibaag nan duwan na'abbagbagtu ahan an aat nan kimmulug hidin amatagan Jacob ti (1) hinalimunanday nguhu ya nabalun binabai, ya (2) din'ugday nun'appuhin aton nan tataguh tun luta. Ya manoh'a nan do'ol an nannig ay dida ti aggyuda inat, at ni'kulug nan udum. ^d **2:5** Hiyah ne *agape* hinan hapit di iGreece.

“Pohdonyuy i'ibbayun tagu
an umat hi namhodyuh odolyu.”^e

Ya maphod hi un makulug an unudonyu. ⁹Mu gulat ta anggay nan adangyan di pohdonyu at nabaholan ayu ti aggyuyu inunud nan Tugun Apo Dios. ¹⁰Ti nan tagun mangunud hinan Tugun Apo Dios mu waday ohah imbawhanna at nabaholan damdama an umat hinan tagun mi'id di inunudnah nan Tugun Apo Dios. ¹¹Ti inalinay,

“Adi ayu umilugtap.”^f

ya

“Adi ayu pumatoy.”^g

Ya gulat ta adi ayu umilugtap mu pumatoy ayuh tagu at mabaholan ayu damdama ti aggyuyu inunud nan Tugun Apo Dios an ta'on un oha.

¹²Nan Tugun Apo Dios di bumadang ay ditu'u ta mabaliwan tu'uh bahol. At hiyanan emayaan tu'u ta maphod an amin di aton tu'u ti heten Tugun di iyunnudan di punhumalyaanan ditu'u. ¹³At hiyanan nan tagun adi mammo' hi ibbanan tagu ya adi goh hom'on Apo Dios hitun ahumalyaana. Mu nan tagun mammo' hi ibbanan tagu ya mi'id di dumalat hi ayna tuma'tan hitun punhumalyaan Apo Dios ay hiya.

Hay Aat di Pangulug ya Pangat

¹⁴I'ibba, gulat ta way mangalih un kimmulug mu mi'id di attigan di kimmulugana ya mi'id di hulbin nen inalinah un kimmulug ti adi umda nan nangalyanan hiya ya kimmulug hi pamaliwan Apo Dios ay hiya. ¹⁵Gulat ta waday i'ibbayun mid di lubungna ya onona ¹⁶ya undan ammunay pangalyanyuy, “Umanamut'a, ya adi'a numanomnom hinan mahapulmu, at hi Apo Dios di okod.” Mi'id di hulbin nen maphod an inaliyuh un ta'on un wadan da'yu hanan mahapulna ya adiyu idatan. ¹⁷Umat hinan pangulug an wa ay ta un hay hapit ya anggay an adiyu ipattig hi pangatyu ya mi'id damdamay hulbina.

¹⁸Mu ini ya waday mangili an alyonay, “Mi'id di nun'abhiwanah un nan ohan tagu ya ipa'anhanay maphod an atona ya nan oha ya ipa'anhanay pangulugna!” Mu hay pambal'un ne ya mahapul an mun'unnud danen duwa ti undan hay attigan di pangulug hi un adi aton di maphod? Tigonyu adya ay ha'in an ato' di

^e 2:8 Lev. 19:18. ^f 2:11 Ex. 20:14; Deut. 5:18. ^g 2:11 Ex. 20:13; Deut. 5:17.

maphod ta attiganan waday pangulug'un Apo Dios. ¹⁹Ya alyon nin di udum hi nahamad di pangulugda ti kulugondan ohay Dios. Manu ti maphod, mu ta'on un nan dimunyu ya kulugondan ohay Dios, at hiyanan wumogwogdah ta'otdan Hiya.

²⁰Da'yun nakudang di nomnomna, undan gahin hi un waday pangittiganyu ya unyu innilaon an nan pangulug ya mi'id di hulbinah un adi mipattig hinan pangat? ²¹Nomnomonyu din omod tu'un hi Abraham: Hiya ya imbilang Apo Dios an maphod an dumalat di nangunudanah inalina ti immuyna ene'nong nan imbaluynan hi Isaac ay Hiya.^h ²²Gadya an niddum di nangat Abraham hinan pangulugna ti henen nangatnay nangipihamad hi pangulugna! ²³At henen na'at di nipa'annungan din impitudo' Apo Dios an inalina,

“Kinulug Abraham hi Apo Dios,
at imbilangna hiyan maphod.”ⁱ

Ya hiya goh dimmalat hi nangalyan Apo Dios di ligwanah Abraham.^j ²⁴Tigonyun hay dumalat hi pangibilangan Apo Dios an maphod di ohan tagu ya bo'on hay pangulugna ya anggay, mu mahapul damdama an unudonay pohdon Apo Dios.

²⁵Ya umat goh hinah din hi Rahab an babain puta an imbilang goh Apo Dios an maphod an dimmalat nan maphod an inatnan impo"oyna nan tatagun Apo Dios, ya intudunay ohah dinalandan numbanggad hi nalpuwanda.^k ²⁶At nan tagun alyonay un kimmulug mu adina aton di maphod ya mi'id di hulbina. Ya mipaddung hinan odol an wa ay ta mi'id di lennawana ya matoy.

Hay Aat di Timid

3 Da'yun i'ibba, tigonyuat ni' ta adi nonongan nuntudtudu ayu, mu mahapul an pa'annomnomonyu ti inila tu'un nidugdugah di punhumalyaan Apo Dios hinan muntudtudu ya un nan itudtuduwanda. ²Ti ditu'un amin ya gagangayna an waday ibahhabahhawan tu'u. Mu gulat ta nan tagun ane'nongonan humapit ta mi'id di ihallaan di hapitona ya hiyay na'ahhamad di aatna ti ane'nongonan amin di hapitona.

³Hay ipaddungan di timid ya nan gumo' an it'ittang an mipiyamel hi kabayu ta unudon nan kabayuy pohdon tu'uh

---

^h 2:21 Gen. 22:1-19. ⁱ 2:23 Gen. 15:6. ^j 2:23 Nan Alin hi Jehoshaphat di nangalin ne (II Chron. 20:7). ^k 2:25 Josh. 2:1-21; Heb. 11:31.

pange'wan. ⁴Ya hay ipaddungan goh di timid ya nan gumo' hi uddu' nan pupul an it'ittang goh, mu mabalin an bawingona nan pupul hinan pohdon nan mummunihuh pangipa'ayan an ta'on hi un ongol an pupul, ya ta'on goh un mabi'ah di puo'. ⁵Ya umat goh hinay timid ti ta'on hi un it'ittang mu do'ol di iting'ina an umat hi itang an apuy an gohbonay himpanuntug! ⁶Immannung an hay timid tu'u ya umat hi apuy an mama'in ditu'u ti hiyay alpuwan di do'ol an nun'appuhin hapit. Ya hiyah te punligligatan tu'un hahanggaon tu'uh abigabigat an hay alpuwana ya hi Satanas.

⁷Nan tagu ya mabalin an amuonan amin di numbino'ob'on an a'animal an nan ahamuhamuti, ya nan mun'addapan hi luta, ya nan wah baybay. ⁸Mu mid di tagun abalinanan ane'nongon di timidna. Ti nan timid di alpuwan di nun'appuhin puma'i an paddungnay bininun pumatoy.

⁹Hay timid di manapit hi amaphodan Ama tu'ud abuniyan, mu wa ayan inusal tu'u goh hi pamihul tu'uh i'ibba tu'un tagu ta paddungnay un tu'u damdama pinihul hi Apo Dios ti limmunay tagun umat ay Hiya! ¹⁰Adi maphod an usalon di timid an mundayaw ay Apo Dios ya awnian inusal goh an pamihul hi ibban tagu. Da'yun i'ibba, adi umat hinay atonyu ti adi pohdon Apo Dios! ¹¹Ti hay aat di obob ya hiyay mangituduh atonyu ti adi bumuhu' di na'ibul ya mapaganah an danum hinan oh'ohhan obob! ¹²Ya umat goh hinan fig an ayiw ti bumunga ay ya bo'on bungan di oliboy ibungana! Ya adi goh mabalin an bumunga nan greyp ta bungan di figs unu nan ma'ahin an abu'ul ya alpuwan di maphod an danum!

Hay Aat di Immannung an Anomnoman

¹³Nan tagun immannung an nanomnoman ya mahapul an mumpa'ampa ya nan maphod di atona ti umat hinan pangat di tagun na'annomnoman. ¹⁴Mu da'yu ya adiyu alyon hi un ayu nanomnoman hi un ayu hin'a'amoh an way ohaan hay pohdonay ma'unud. ¹⁵Adi umat hinay ibilang Apo Dios hi nanomnoman ti nan umat hinan pangat ya umat hi pangat di agguy kimmulug an un hay nalpuh diyablu. ¹⁶At hiyanan wada ay di mun'a'ammohan ya way ohaan hay pohdonay ma'unud ya nappuhin amin di ma'at, ya mi'id di lenggop. ¹⁷Ti nan tagun ibilang Apo Dios an nanomnoman ya anggay nan maphod di wah nomnomna an mi'id di nappuhi, ya

nan mangipapto' hi punhina"agian, ya nan way ulayna, ya nan adi mangipilit hi pohdona, ya nan nanginnilan hummo' hi ibbanah tagu, ya nan napapaddung di pangibilanganan amin hi tagu, ya nan adi munlayah, ya an amin di atona ya amaphodan di i'ibbanan tagu. ¹⁸Nan tagun mangat hi umat hina ya umat hinan muntanom ti paddungnay itanomnay maphod an punhina"agian, ya hay ibungana ya nan do'ol an maphod an ma'at.

Hay Aat di Pangamnawan tu'uh nan Maphod hitun Luta

4 Hay dumalat nin hi punhohongngilanyu ya pumbobohholanyu? Hay dumalat ya nan nappuhin wah nomnomyu an nan amnawyu ya nan pun'amlonganyu! ²Ti wa ay ta adiyu abalanan alan nan pohdonyu ya un hi'itangan pimmatoy ayu. Ya umat goh an hay amohyuh udum di dumalat hi pi'hongngilanyuh un ayu adi pa'alalah nan pohdonyun dida. Hay immannung ya manu ay adi ayu pa'alalah nan pohdonyun alan ti adiyu ibagan Apo Dios. ³Mu ta'on nin hi un ayu mumbagan Hiya ya adina ahan idat ti nappuhiy wah nomnomyu an un hay usalonyuh pohpohdon di odolyu.

⁴Nappuhi ayu ahan ti agguyyu innaynayun nan intulagyun Apo Dios an inaliyuy Hiyay inudonyu. Undan agguyyu inila an nan tatagun pohpohdondan iyunnud hi pangat nan aggu y kimmulug ya diday buhul Apo Dios? ⁵Undan alyonyuan mi'id hulbin nan impitudo' Apo Dios an inalinay,

“Munha'it di nomnomna
ti bo'on Hiya an nunlumun ditu'uy unudon tu'u.”¹

⁶Mu ta'on un umat hina ya nidugah damdamay pangipadutu'an Apo Dios ay ditu'u ta mabalin an unudon tu'u. Immannung ahan hete ti wada goh di impitudo'n nan inalinay,

“Nan tagun mumpa'ampa ti inilanan
ma'ahhapulnay badang ya hiyay hom'on Apo
Dios,
mu nan tagun mumpahiya ya hiyay moltaona.”^m

---

¹4:5 Mid di ustuh verse an mangibaag ene, mu do'ol di verses an mangituduh mensahena an umat hi Ex. 20:5, ya Ex. 34:14, ya Deut. 32:16, ya Zech. 8:2, ya I Cor. 10:22. ^m 4:6 Prov. 3:34.

⁷At hay mahapul ya un'unnud tu'un Apo Dios. Ya mi'patoy tu'un Satanas, at taynan ditu'u. ⁸Middum tu'un Apo Dios, at middum goh Hiyang ditu'u. At da'yu ay an nabaholan an tatagu ya mahapul an du'gonyu nan nappuhin ato'atonyu.ⁿ Ya da'yu ay an munduwaduway pangulugna ya iyohhayuy pangulugyun Apo Dios ta Hiyay unudonyu! ⁹Ya munlungdaya ayu ya muntutuyu ayuh numbaholanyu ta bo'on at goh nan umamlonganyu ya wan nabaholan ayu. ¹⁰Ya mumpa'ampa ayun Apu tu'u, at ipabagtu da'yun Hiya.

Hay Adi tu'u Pamoholan hinan Ibba tu'un Tagu

¹¹Da'yun i'ibba, adi tu'u pahalon di ibba tu'u. Ti nan tagun pihulonay ibbana ya pinihulna nan Tugun Apo Dios an inalinalay mahapul an mumpopohhodan tu'un tatagu. Ti wa ay ta pihulonyuy i'ibbayu ya hiyay attiganan adiyu unudon nan Tuguna. ¹²Ti hi Apo Dios an alpuwan nan Tugun di way biyangnan munhumalyah tatagu. Hiya goh ya anggay di way biyangnan mangibaliw unu mummoltah tagu, at hiyanan adi nonongan unyu alyon di adi maphod di ohan tagu.

Hay Atugunan di Mangipahiyah Aatda

¹³Donglona' ay ya wa adyaan alyonyuy, "Ad ugwan (unu hi ma'et) ya umuy amin den babluy ta mihina amih dih hintawon ta mungkumildu ami ta dumo'ol di pihhumi." ¹⁴Mu undan inilayuy ma'at hi ma'et unu hi ohhandi? Hay nitaguan ya umat hinan bunut an manu ti awnian mipattig, mu un na'amtang ya na'ubah. ¹⁵At hay maphod tuwalat hi wah nomnom tu'u ya alyon tu'uy, "Hi Apo Dios di okod hi unna iyabulut an hiyah te (unu hiyah ne) ato'." ¹⁶Mu da'yu ya ipahiyayuy aatyu ti ongol di denolyuh odolyun bo'on hi Apo Dios. Ya nan pangatanyuh umat hina ya nappuhi. ¹⁷At nan tagun nanginnilah maphod mu adina aton ya numbahol ay Apo Dios.

ⁿ 4:8 Hay immannung an inalinalay tu ya *Ulahanyuy ngamayyu*. Ya manu ay inalinalay Jacob hene ti nan papadih nan Old Testament ya ma'ahhapul an ulahanday ngamaydah nan gambang an Pamahan an Pun'ihuan an wah nan Tuldang Abung unu Timplun Apo Dios ya unda muntamu (Ex. 30:17-21), ya hay impa'elna ya nan pan'ugandah nappuhin ato'atonda an umat hinan nibalin hi bagtuna.

Hay Panugunan hinan Adadangyan

5 Da'yun adadangyan an tatagu ya donglonyu tun alyo' ay da'yu. Ti odolnay un ayu munlungdayah nan pummoltaan Apo Dios ay da'yuh udum an algaw an dumalat di baholyu. ²Ti mi'id di hulbin di inadangyanyu ti awniat ma'ubah, ya mi'id di hulbin di do'ol an lubungyu ti awniat madunut. ³Ya awniat mapa'i nan balitu'yu ya pihhuyu. At hiyah ne pangimmatunan an mahumalya ayu. Ya awniat moltaon da'yun Apo Dios ti na'ekkotan ayu ya taganyuy amung hi inadangyanyu. ⁴Mu inilan Apo Dios an hay inadangyanyu ya nan bino'lan di puntamuonyuh nan papayawyu an aggyuyu indat. At hiyanan mumpahpahmo'dan Apo Dios an nidugah di abalinana. Hiya an Dios ya donglonah nen pumpahpahmo'andan Hiya! ⁵Ya pun'am'amlonganyuy ma"aphod an itaguan'yuh tun luta ti wadan amin di mahapulyu, mu aggyuyu ninomnom nan algaw an pummoltaan Apo Dios ay da'yu. Ya umat ayuh nan baka an tinaganay a'an hi holo' ta omod un timmaba, mu aggyuna inilan nagtud di algaw hi aglotana. ⁶Ya hay inatyuh goh hi nappuhi ya ta'on un maphod nan tatagun mi'id di baholda ya immuyyu atog indiklamu, ya pinatoyyu nan adi pa'ibballoh.

Hay Panginaynayunan tu'uh nan Pangulug tu'u

⁷Edpolyun i'ibba, ya anuhan tu'uy ligat hi engganah tun pumbangngadan Apu tu'un hi Jesus. Ti tigonyuy pange'edpolan hanan munlia' an munhood hi udan ya unda muntanom, ya hehennodda goh di bumungaana ta engganay bot'onda. ⁸Umat hina ni' goh di pangedpolanyun munhood hi pumbangngadan Apu tu'u, at inaynayunyuy pangulugyu ti magadyuh di pumbangngadana.

⁹Da'yun i'ibba, adi ayu himpapahiw ta adi da'yu moltaon ay Apo Dios ti magadyuh mahkay di umalianan munhumalyah tatagu.

¹⁰Nomnomonyun i'ibba din numbino'ob'on an propetan hennag Apo Dios an mangipa'innilah Hapitna an ene'edpolday ligat, at diday pangiyunnudanyun mange'edpol hi punligligatanyu. ¹¹Inila tu'un ma"amlongda mahkay ti ene'edpolday ligatda an ta'on hi un nidugah din hinolholtapda. Umat goh damdamah na ay Job an nidugah din nunligligatana,

mu ene'edpolna an agguyna din'ug di pangulugna.^o At hidin angunuhna ya impattig Apo Dios di nidugah an homo'na ya badangan hiya.^p Manu ay umat hina ti nidugah di homo' ya pamhod Apo Dios hi tataguna.

¹²Hay oha goh hi aptan hi alyo' ay da'yun i'ibba ya adiyu ihapatan Apo Dios unu hinan malgom hi un way ibagayu. Un nonong ya inaliy, "Oo," hi un oo, ya "Adi," hi un adi, ta adi da'yu moltaon ay Apo Dios.

Hay Pangiluwaluan hinan Mundogoh

¹³Gulat ta wadan da'yuy maligligatan ya mahapul an munluwalun Apo Dios. Ya da'yu ay goh damdaman umamlong ya ikantayuy ipabagtuan Apo Dios. ¹⁴Ya wa ay di ibbayun mundogoh ya maphod hi unna ipa'ayag nan mumpun'endog ay da'yun kimmulug ta iluwaluanda ya linanaandah pumbagandah badang ay Apo Dios ta ma'aan di dogohna. ¹⁵Gulat ta heden punluwaluanda ya waday pangulugdan Apo Dios at makulug an pumhod, ya wa ay di baholna at ma'aliwan. ¹⁶At hiyanan an amin ayu ya way ohaan ibaagnay numbaholanah i'ibbana ya hinluluwalu ayu ta pumhod ayu. Ya nomnomonyun nidugah di abalanan nan luwalun nan tagun nahamad di pangulugnan Apo Dios. ¹⁷Umat ay Elijah an ohan propetan Apo Dios hidin penghana. Hiya ya tagun umat ay ditu'u, mu inhamhamadnan nunluwalun Apo Dios ta adi umudan, ya immannung kangan an aggyu immud'udan hi tulu ta han godway tawon.^q ¹⁸Ya unat goh hidin nunluwalu ta umudan ya immudan, at himmangawday nitanom.^r

¹⁹Da'yun i'ibba, gulat ta wadan da'yuy mangidinong hi pangulugna, mu waday ohan da'yuh manugun ta mumbangngad hinan makulug an pangulug,²⁰ at immannung an mabadanganah nen tagu ta adi milahhin ay Apo Dios hi enggana. Ya dumalat enen atona ya an amin di bahol nen tagu ya aliwan Apo Dios.

---

^o 5:11 Bahaom nan footnote di Job 2:7 ta innilaom di numbino'ob'on an problemana. ^p 5:11 Job 42:12-17. ^q 5:17 I Ki. 17:1. ^r 5:18 I Ki. 18:41-46.